

(Политика 23. 9. 2010)

Уз уверење да је за постизање српско-албанског договора кључан споразум о функционалној самосталности Косова и о признању посебног статуса српској заједници, Центар за нову политику саставио је, сазнаје „Политика”, Предлог платформе за преговоре између Србије и Косова.

„Циљ овог предлога је формулисање решења којим би Срби на Косову добили институционализовано међуопштинско повезивање, а с друге стране Србија не би спречавала улазак Косова у међународне институције и његову функционалну самосталност”, каже се у овом документу, који ексклузивно објављујемо.

Аутори овог документа пошли су од става да је Србима и Албанцима на Косову потребан договор о заједничком животу и будућности.

„Политика” је недавно објавила предлог Међународне кризне групе о могућем решењу односа Београда и Приштине. Сада објављујемо предлог Центра за нову политику желећи да подстакнемо јавну расправу. Дакле, „Политика” не стоји иза наведених предлога, него жели да их учини што доступнијим највећем делу јавности.

ЕЛЕМЕНТИ СПОРАЗУМА:

·Потребно је наћи модел који ће омогућити начелно поштовање Устава Србије и да се у пракси омогући функционална самосталност Косова и његово укључење у међународне, одн европске токове. У том смислу, Споразум мора решити три проблема:

1. Питање суверенитета

2. Питање укључења Косова у међународне институције

3. Питање односа српске и албанске заједнице на Косову

·Споразум између Србије и Косова би се по питању преноса законодавне самосталности угледао највише на **Вестминстерски договор (Statute of Westminster)** који је британска Круна потписала са Аустралијом, Новим Зеландом, Канадом и Јужном Африком 1931. године. Овим споразумом ове земље су добиле законодавну самосталност али је суверенитет начелно остао британски. Проблем је тај што би именовање овог споразума одмах дало одређени негативни колонијални призив, али би можда било и позитивног ефекта ако би имали Британију на својој страни као узор.

·Такође, споразум са Косовом би се по питању укључивања Косова у међународне институције угледао на **Основни споразум између две Немачке (Grundlagenvertrag)**, а по уставном односу две националне заједнице на **Охридски и Дејтонски споразум** (*de facto* признаје се независност једне државе условљавањем унутрашње структуре те државе).

·Основ функционалне самосталности Косова (са српске тачке гледишта) ће бити Споразум са Србијом у којем она преноси суверене надлежности (законодавну самосталност) на Косово условљавајући то обавезама на страни Приштине које се тичу српског ентитета. Основ функционалне самосталности не може бити Устав Косова већ само Споразум Србије, Косова и ЕУ као гарантора (уз одобрење УН преко нове резолуције).

·Суверенитет Србије ће декларативно бити признат међусобним споразумом где би се рекло да се суверене надлежности „делегирају“ на Косово, што би правно значило да Устав Србије остаје извор ових надлежности што може бити јако битно у случају кршења Споразума од стране Косова према српској заједници.

·У току преговора мора се директно доћи до амандмана косовских закона о територијалној организацији и закона о локалној самоуправи који су најбитнији за српску заједницу (корекције Ахтисаријевог плана у овој области). Ту треба наћи основ за формирање савеза општина са што више надлежности: образовање, здравство, социјална заштита, правосуђе, полиција. Најбоље је можда да неке осетљиве ствари (полиција) можда буду формално на централном нивоу Косова, али да се могу или морају пренети на општински, тј међуопштински ниво (договором између више општина) што би онда послужило и као решење за српске енклаве. Тако би имали сигурност за Србе без територијалног ентитета, али са *de facto* српском полицијом. Инсистирање на територијалном ентитету подсећа на Дејтон, што ЕУ и САД неће никада више прихватити јер то сматрају проблемом.

·Није пожељно тражити било који вид територијалне аутономије за север Косова, јер се зна да већина Срба живи јужно од Ибра и зато не треба тражити модел сличан јужном Тиролу за север Косова. Уместо тога мора се ићи на јачање надлежности општина, могућност њиховог повезивања и вид персоналне аутономије који Србима као заједници даје најчвршће гаранције и учешће у политичком систему.

·Српска заједница мора имати уставне гаранције за претходно наведено, али и за сигуран број својих посланика у парламенту Косова (одређен број од укупног броја посланика), а за важне одлуке (најважнији закони) потребна је већина гласова српских посланика. Исти принцип партиципативности важи у Уставном суду Косова, Републичкој изборној комисији, и другим телима..

·Инсистирамо на очувању парламентарног система уређења, где се председник бира у скупштини. Такво решење даје највише политичке тежине Србима, којимогу добити тако најважније централне полуге власти. Српска страна мора имати неке специфичне резервисане надлежности, попут министарства за повратак где самостално координирамо активности.

·Косово добија законодавну, судску, извршну и монетарну власт (могуће је предвидети зону слободне трговине са Србијом, мада то можда може и преко ЦЕФТА). Посебно треба размотрити питање специјалних економских односа српске заједнице са Београдом. Уколико се учине горенаведени уступци нашој страни, Србија више не може организовати изборе на Косову.

·Правни редослед: прво иде потписивање Споразума, онда нова Резолуција СБ УН, и онда следи слање Мисије ЕУ на Косово. Инсистирамо на улози Србије у Мисији ЕУ

·По угледу на *Grundlagenvertrag* после потписивање Споразума треба да уследи и наш једностранни акт којим потврђујемо изворну сувереност Србије и да ће се она опет активирати у случају кршења Споразума. Најбоље у форми скупштинске Резолуције.

·Заједничко трилатерално тело састављено од Србије, Косова и ЕУ прати спровођење Споразума и подноси извештаје УН. Мора се инсистирати на овлашћену Европске уније да поништи (суспендује) акте који би се противили Споразуму, тј. да прати ситуацију.

Тодорић: Национални интерес мора бити јавна ствар

„Циљ Предлога платформе за преговоре између Србије и Косова је добијање могућности да се општине територијално повежу, без територијалног ентитета, са широком аутономијом и могућношћу повезивања са Београдом у неким областима. За узврат, Београд би требало не да призна Косово већ да се договори о непротивљењу укључења Косова у међународне институције”, објашњава Владимир Тодорић, из Центра за нову политику.

Према његовим речима, предлог платформе урађен је на иницијативу Центра за нову политику. Са том иницијативом упознати су и „одређени политички кругови у земљи, не и у иностранству”, јер су аутори предлога првенствено имали у виду интерес Србије при писању овог документа.

„Ми сматрамо да није рано за приче о преговорима. Напротив, мислимо да је суштинско питање која ће страна прва изаћи са предлогом да би прва добила иницијативу и имала предност у тим преговорима”, каже наш саговорник.

Предлог платформе писан је заправо са идејом да се у јавности покрене дебата да не

буде више тајних циљева о којима јавност ништа не зна.

„Циљ је да платформа покрене дебату о најважнијем националном питању. Центар за нову политику сматра да је национални интерес број један и да не сме да буде ствар тајних преговора који се воде по кабинетима већ да грађани морају бити упознати са политиком од судбинске важности за будућност земље. Национални интерес мора бити јавна ствар. Због тога желимо да овим папиром покренемо и јавност и политичаре да се напokon преузме иницијатива и да у будућности тражимо подршку за неки наш предлог уместо да се политика оријентише на блокирање нечијег другог предлога”, закључио је Тодорић.